

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

german
cooperation

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У
ВЛАСНИШТВУ И КОТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

2022

5.a.2
ГОДИНА

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ТРАНСФОРМИШЕМО НАШ СВЕТ: АГЕНДА ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ДО 2030. ОБУХВАТА 17 ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА И 169 ПОТЦИЉЕВА

25.09.2015. године, 193 државе чланице УН усвојиле су нове глобалне циљеве за следећих 15 година на Самиту УН за одрживи развој у Њујорку.

Агенда 2030 је постала главна референца за развојне политике и програме на националном нивоу.

КО ЈЕ НАДЛЕЖАН ЗА ПРАЋЕЊЕ ИНДИКАТОРА ЦОР?

Агенције које воде податке су надлежне да преузму вођство у координацији и усмеравању поступка праћења и извештавања, у име других партнера и заинтересованих страна. *Метаподаци:* Комисија за статистику УН је објавила метаподатке које разматрају /развијају агенције које воде податке за свих 17 циљева.

Метаподаци за индикаторе у вези са земљиштем могу се наћи на следећим изворима:

<https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-05-0A-01.pdf>

<https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-05-0A-02.pdf>

<https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-01-04-02.pdf>

ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ХРАНУ И ПОЉОПРИВРЕДУ (ФАО) ЈЕ АГЕНЦИЈА КОЈА ВОДИ ПОДАТКЕ ЗА 21 ИНДИКАТОР.

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ПОТЦИЉ 5.a

Спровести реформе којима би се женама дала једнака права на економске ресурсе, као и приступ власништву и контроли над земљиштем и другом имовином, финансијским услугама, наслеђивању и природним ресурсима, у складу са националним законима.

Потциљ 5.a се мери помоћу два индикатора: квантитативни и квалитативни индикатор који, када се заједно мере, омогућавају земљама да прате утицај правне реформе на власништво и/или контролу над земљиштем од стране жена.

ИНДИКАТОР 5.a.1

(а) Процент лица са власничким или загарантованим правима над пољопривредним земљиштем (од укупног пољопривредног становништва), по полу; и (б) Удео жена међу власницима или носиоцима права над пољопривредним земљиштем, по типу права.

ИНДИКАТОР 5.a.2

Процент земаља у којима правни оквир (као и обичајно право) гарантује једнака права жена на власништво и/или контролу над земљиштем.

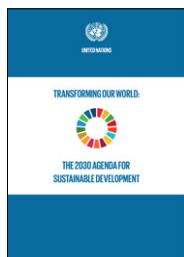
ФАО је агенција која води податке за овај индикатор и развио је методологију за извештавање у сарадњи са агенцијама које обезбеђују податке и са партнерима.

ЗБОГ ЧЕГА СЕ ЗАКОНСКИ ИНДИКАТОР О РОДНОЈ РАВНОПРАВНОСТИ НАЛАЗИ У СФЕРИ ВЛАСНИШТВА И КОНТРОЛЕ НАД ЗЕМЉИШТЕМ?

Укључивањем индикатора 5.a.2 се препознаје да већа равноправност у поседовању и контроли над земљиштем доприноси економској ефикасности и има вишеструке позитивне ефекте за постизање широког дијапазона других ЦОР, укључујући и смањење сиромаштва (циљ 1), сигурност хране (циљ 2) и добробит за домаћинства, заједнице и земље (циљеви 3,11 и 16, између осталог).

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

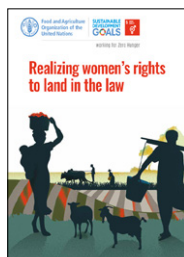
КОЈЕ АЛАТЕ ИМАМО НА РАСПОЛАГАЊУ ЗА РОДНО РАВНОПРАВАН ПОСЕД НАД ЗЕМЉИШТЕМ?

[Агенда за одрживи развој до 2030](#)

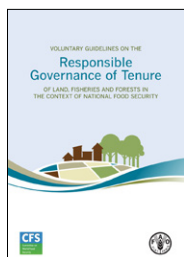
[ФАО и индикатори ЦОР: мерење учинка на постизању агенде за одрживи развој до 2030](#)

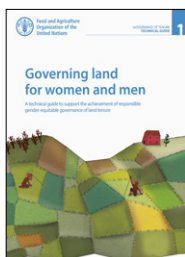
[Приручник за извештавање о индикатору 5.a.2 ЦОР](#)

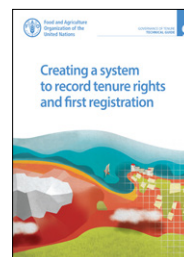
[Алат за процену закона](#)

[Добровољне смернице за одговорно управљање поседом над земљиштем, рибањацима и шумама у контексту националне сигурности хране](#)

[Управљање земљиштем за жене и мушкарце: Технички приручник за подршку постизању одговорног родно равноправног управљања поседом над земљиштем](#)

[Креирање система за евидентирање права поседа и први упис](#)

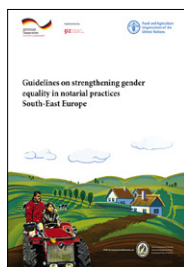
[Одговорно управљање власништвом и закон: Приручник за адвокате и друге пружаоце правних услуга](#)

[Побољшање начина уписа права поседа](#)

[Одговорно управљање канцеларијом и превентивна правда: водич за notare и друге практичаре у области правосуђа](#)

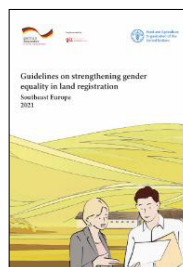

[Смернице за јачање родне равноправности у јавнобележничким поступцима - југоисточна Европа](#)

Ове смернице су прилагођене на националном нивоу и доступне су на локалним језицима:

[Албанија](#)
[Босна и Херцеговина](#)
[Северна Македонија](#)

[Црна Гора](#)
[Србија](#)
[Косово*](#)

[Смернице за јачање родне равноправности у упису права на земљишту - југоисточна Европа](#)

Смернице су доступне на локалним језицима:

[Албанија](#)
[Босна и Херцеговина](#)
[Северна Македонија](#)

[Црна Гора](#)
[Србија](#)
[Косово*](#)

Регионалне смернице за јачање родне равноправности у јавнобележничким поступцима нуде брзе и једноставне кораке и контролне листе као помоћ јавним бележницима у вођењу дужне пажње у услугама које пружају у складу са законом кроз идентификовање и заштиту права свих жена и ћерки које имају правни интерес у датој услузи. Такође пружају додатне информације за јавне бележнике који желе да унапреде своје знање и разумевање о томе како услуге које они пружају утичу на родна питања и дају савете како да се укључе у пропацирање.

Упис земљишта игра важну улогу у јачању родне равноправности у власништву и контроли над земљиштем. У смерницама нагласак је стављен на главне елементе које канцеларије за администрирање и упис земљишта треба да узму у обзир.

*Помињање Косова се врши у складу са Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности.

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ЗАЈЕДНИЧКА КОНФЕРЕНЦИЈА У ОРГАНИЗАЦИЈИ ГИЗ, ФАО И УИНЛ ПРЕКО ИНТЕРНЕТА

Заједничка конференцији „Родна равноправност у власништву и контроли над земљиштем на западном Балкану – Осврт на прошлост и будућност“ у организацији ГИЗ, ФАО и УИНЛ преко интернета.

Овај догађај понудио је нови начин сагледавања начина на који регионална сарадња међу националним актерима и развојним партнерима може да подржи постизање задатих вредности ЦОР. Омогућио је размену знања и добре праксе у циљу јачања власништва и контроле над земљиштем од стране жена, док ће извучене поуке послужити за развој нових партнерстава за родну равноправност у власништву на земљиштем у другом.

More information available at:

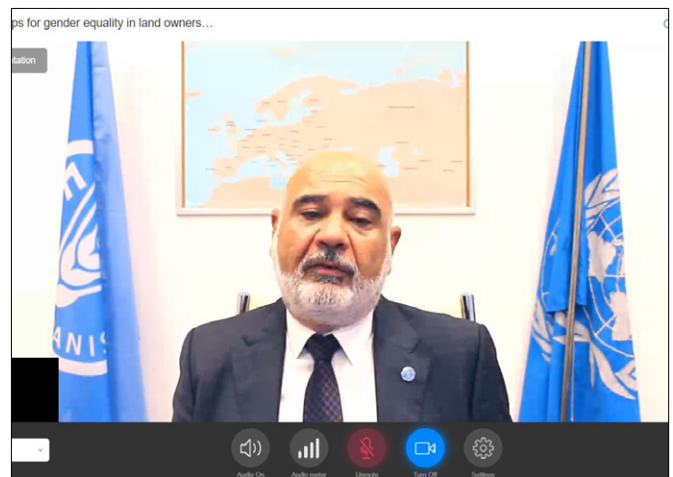
<https://www.fao.org/europe/events/detail-events/en/c/1445683/>
and <https://www.fao.org/3/cb7536en/cb7536en.pdf>

© FAO/Robert Atanasovski

© FAO / Robert Atanasovski

© FAO / Robert Atanasovski

УСКОРО

- Регионална канцеларија ФАО за Европу и централну Азију наставиће да унапређује и дистрибуира ове инструменте, добру праксу и иницијативе у региону и шире. Поуке стечене са Регионалном иницијативом на западном Балкану могу да нађу ширу примену у другим деловима Европе и централне Азије.
- Нове иницијативе ФАО у вези економског оснаживања жена на селу у Албанији и Босни и Херцеговини.

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ПОСТУПАК И МЕТОДОЛОГИЈА ИЗВЕШТАВАЊА ЗА ИНДИКАТОР 5.a.2 ЦОР

ПОСТУПАК ИЗВЕШТАВАЊА

Експерти за правна питања из релевантних националних институција прегледају све постојеће законске одредбе, како би утврдили постојање шест показатеља који се сматрају међународном добром праксом у гарантовању родне равноправности у власништву и контроли над земљиштем.

ШЕСТ ПОКАЗАТЕЉА ОБУХВАТАЈУ:

ПОКАЗАТЕЉ А

аједнички упис земљишта је обавезан или се подстиче помоћу економских олакшица за брачне или ванбрачне партнере.

ПОКАЗАТЕЉ С

Једнака права наслеђивања за жене и девојке.

ПОКАЗАТЕЉ Е

Заштита права жена на земљишту у контекстима где закон експлицитно прихвата обичајно право.

ПОКАЗАТЕЉ В

Сагласност супружника за трансакције са земљиштем.

ПОКАЗАТЕЉ D

Алокација финансијских ресурса за повећање власништва и контроле над земљиштем од стране жена.

ПОКАЗАТЕЉ F

Обавезне квоте за учешће жена у институцијама за управљање земљиштем и земљишну администрацију.

Као агенција која води податке, ФАО обрачунава резултате и израчунава проценат земаља у којима је остварен напредак у правном оквиру (укључујући и обичајно право) којим се гарантују једнака права жена на власништво и/или контролу над земљиштем.

Методологију је усвојила Међуагенцијска и експертска група за индикаторе ЦОР у новембру 2017, а индикатор је подигнут на НИВО II.

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ПАРТНЕРСТВА И РЕЗУЛТАТИ

Од 2015. године и усвајања Агенде 2030, Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ), у име Немачког савезног министарства за економску сарадњу и развој, ФАО и Међународна унија јавних бележника (УНИЛ) усмерили су своје напоре на два главна циља:

- 1 омогућавање праћења и извештавања по земљама за индикатор 5.а.2 ЦОР о родној равноправности у власништву и контроли над земљиштем; и**
- 2 пружање доприноса у имплементацији индикатора 5.а.2 ЦОР кроз сарадњу са локалним заступницима промена.**

За циљ 1, резултати законских процена које су спроведене у периоду 2015-2016. године ажурирани су почетком 2020. у циљу подршке за нови период извештавања о ЦОР. Процене су спроведене помоћу Алата за законску процену (ЛАТ) ФАО-а за родно равноправан посед над земљиштем који је посебно развијен да имплементира Добровољне смернице за одговорно управљање поседом над земљиштем, рибањацима и шумама у контексту националне сигурности хране (ВГГТ) и принцип родне равноправности и да омогући национално извештавање по индикатору 5.а.2 ЦОР. ВГГТ су усвојени 2012. године од стране Комитета УН за светску сигурност хране (ЦФС), што је дало легитимитет и ауторитет њиховим препорукама за политике. Примена ЛАТ-а је помогла у идентификацији неких од правних и техничких препрека за приступ власништву над земљиштем за жене и осветлила неке од изазова у имплементацији.

За циљ 2, ФАО и ГИЗ су формирали партнерство са УИНЛ ради идентификовања потребних капацитета за јавне бележнике и службе за упис права у региону и ради пружања помоћи у премошћавању јаза имплементације који је идентификован у оквиру Циља 1. Ова сарадња је довела до објављивања регионалних „Смерница за јачање родне равноправности у јавнобележничкој пракси у југоисточној Европи“. Смернице су усвојене локално како би се прилагодиле националним правним оквирима и посебностима сваке земље. Ова сарадња је довела и до реализације националне обуке под вођством националних јавнобележничких комора ради лакшег прихватања смерница у целој земљи.

Потврђивање ове иницијативе од стране Одељења УН за економска и социјална питања (УН ДЕСА) показује да се резултати ове иницијативе могу проширити и прилагодити другим регионима у циљу постизања индикатора 5.а.2 ЦОР.

РЕГИОНАЛНА ИНИЦИЈАТИВА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ:

ИЗБОР ЗА ДОБРУ ПРАКСУ ЦОР ЗА 2021. ГОДИНУ

<https://sdgs.un.org/partnerships/partnerships-gender-equality-land-ownership-and-control-good-practices-western-balkans>

Регионална иницијатива на западном Балкану се бави изазовима који се јављају у вези са приступом жена власништву и контроли над земљиштем. На западном Балкану су формиран мултидисциплинарни родни тимови који се састоје од стручњака за земљишну администрацију и креатора политике у влади, стручњака за родна питања, локалних НВО и јавних бележника у циљу пружања подршке процесу јачања родне равноправности и социјалне инклузије у стварним правима.

Године 2013, подаци разврстани по полу које су припремиле све земље указали су на низак ниво власништва над земљиштем у рукама жена. Владе у региону биле су изненађене чињеницом да је власништво жена над земљиштем на неким местима свега 3 процента, а у већини случајева не више од 30 процената. Коришћење постојећих података о упису имовине показало је да ти подаци могу да дају нови квалитет дијалогу са креаторима политике о родној равноправности када се ради о имовинским правима.

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

АЛАТ ЗА ЗАКОНСКУ ПРОЦЕНУ (ЛАТ) ОБУХВАТА ШЕСТ ПОКАЗАТЕЉА ЦОР И ПОДСТИЧЕ ЗАМЉЕ ДА ДАЈУ ПРИОРИТЕТ НЕОПХОДНИМ ЗАКОНСКИМ РЕФОРМАМА ЗА ПОСТИЗАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

ПОСТУПАК ИЗВЕШТАВАЊА О ИНДИКАТОРУ 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

НА НИВОУ ЗЕМЉЕ

Индикатор 5.a.2 се заснива на Алату за законску процену (ЛАТ) ФАО-а за родно равноправан посед над земљиштем. ЛАТ обухвата процену нивоа до којег политички и правни оквир једне земље подржава родно равноправне аранжмане за поседовање земљишта тестирањем тог оквира у односу на 26 индикатора који су утврђени међународним консензусом, а нарочито Конвенцијом о елиминаисању свих облика дискриминације жена (CEDAW) и међународно усвојеним добрим праксама, као што је ВГГТ.

ЛАТ обухвата шест показатеља ЦОР и омогућава земљама да планирају, утврђују приоритете и спроводе правне реформе које су неопходне за постизање родне равноправности како у законима, тако и у пракси. Иако то није обавеза у процесу извештавања о индикатору 5.a.2 ЦОР, замље западног Балкана су примениле ЛАТ као први корак у извештавању о ЦОР, ради праћења напретка на постизању родне равноправности у власништву и контроли над земљиштем и идентификације области у којима су потребне даље реформе.

НА РЕГИОНАЛНОМ НИВОУ

На регионалном нивоу, земље су размениле резултате процене индикатора

5.a.2 ЦОР и ЛАТ-а путем регионалних састанака и заједничких публикација. То је помогло у успостављању и одржавању подршке за законску и административну реформу и за друге напоре које ће свака земља предузимати.

Процена индикатора 5.a.2 ЦОР и ЛАТ помажу земљама да идентификују сличности и размене најбоље праксе, као и да уче из искуства својих суседа.

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ПОДРШКА ЗА АГЕНДУ 2030

Индикатор 5.а.2 ЦОР ФАО, Немачка развојна сарадња, УИНЛ, Економска комисија Уједињених нација за Европу (УНЕЦЕ), Група Светске банке и други развојни партнери подржавају регион западног Балкана у јачању родне равноправности у власништву и контроли над земљиштем и у пружању доприноса имплементацији и извештавању о индикатору 5.а.2 ЦОР.

ПОДРШКА ЗА АГЕНДУ 2030

Јавни бележници у региону су идентификовали случајеве у којима су жене губиле власништво над земљиштем, било услед непостојања законске регулативе или стандардизованих процедура у законодавним телима, био због опстанка дискриминаторних обичаја. У великом броју случајева, жене се одричу својих стварних права услед притиска околине, а у неким ситуацијама услед уверења да немају право да буду власници земљишта.

НАРЕДНИ КОРАЦИ

У оквиру Немачке развојне сарадње, ГИЗ-ов регионални пројекат „Правна реформа за економски развој на западном Балкану“ наставља да пружа подршку министарствима правде, јавнобележничким коморама и службама за упис права у југоисточној Европи у имплементацији законског оквира за економско оснаживање жена, како би се јавним бележницима омогућило да узму у обзир права жена у прекограничним трансакцијама и да примењују родну равноправност у свакодневном раду јавних бележника и служби за упис права кроз техничку подршку, регионалну размену, развој капацитета и подизање свести.

Радионица за валидацију унапређења родне равноправности у смеру ЦОР 5.а.2 на западном Балкану, 14.09.2018, Рим, Италија

УИНЛ је посвећен преузимању критичне улоге у постизању потциља 5.а.2. У оквиру Меморандума о разумевању између ФАО и УИНЛ, који је закључен 08.01.2016, УИНЛ пружа техничку подршку усвајању на националном нивоу Регионалних смерница за јачање родне равноправности у јавнобележничким поступцима. Поред тога, УИНЛ развија нове ВГГТ техничке приручнике о улози јавних бележника у пружању подршке за спровођење Добровољних смерница за одговорно управљање поседом.

Мултидисциплинарни тим ФАО посвећен је пружању подршке земљама у праћењу и процени напретка по индикатору ЦОР 5.а.2, између осталог кроз подршку сарадњи на међурегионалном нивоу и размени знања између различитих региона.

Launching of GIZ project "Strengthening the economic empowerment of women" November 2019, Tirana, Albania.

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

РЕЗУЛТАТИ ЦОР ПОКАЗАТЕЉА УЗ ПРИМЕНУ ЛАТ ИНДИКАТОРА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

У јануару 2020. године ажурирани су резултати ЛАТ процене у односу на почетне резултате из 2015. ради усклађивања са званичном методологијом која се користи за извештавање по ЦОР за индикатор 5.a.2. По мишљењу земаља, ЛАТ је веома користан и његова примена олакшава извештавање по индикатору 5.a.2 ЦОР.

ЛАТ ИНДИКАТОРИ/ЦОР ПОКАЗАТЕЉИ		АЛБАНИЈА	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	СРБИЈА	СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	ЦРНА ГОРА	КОСОВО*	ЛАТ МЕТОДОЛОГИЈА
18(a)	Заједнички упис земљишта је обавезан или се подстиче за брачне партнере	3	0	2	2	2	3	0 показатељ не постоји
18(b)	Заједнички упис земљишта је обавезан или се подстиче за ванбрачне партнере	0	0	2	2	2	2	0.5 развија се политика која обухвата показатељ
17(a)	Сагласност супружника је неопходна за трансакције са земљиштем	2	0	2	2	2	3	1.5 политика која обухвата показатељ је успостављена
17(b)	Сагласност партнера је неопходна за трансакције са земљиштем	0	0	2	2	2	3	1 политика која обухвата показатељ је успостављена
20(a)	Једнака права удоваца и удовица односно партнера на удео у имовини супружника	2	2	2	2	2	2	1.5 нацрт законске регулативе (закон или слично) садржи индикатор
21(a)	Једнака права удоваца и удовица односно партнера на доживотно право коришћења породичног дома	0	0	0	0	0	2	2 показатељ постоји у основном закону
22(a)	Једнака права наслеђивања за синове и ћерке	2	2	2	2	2	2	3 показатељ постоји у секундарној регулативи
22(b)	Једнаки удели у наслеђивању за синове и ћерке	2	2	2	2	2	2	НП показатељ није применљив
9	Алоцирани су финансијски ресурси за повећање власништва и контроле над земљиштем од стране жена	1	1	0	0	0	0	
10	Утврђене су квоте за учешће жена у институцијама за управљање земљиштем и земљишну администрацију	2	2	2	0	0	0	

*Помињање Косова се врши у складу са Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ПРЕГЛЕД РЕЗУЛТАТА УПИТНИКА ЗА ИЗВЕШТАВАЊЕ О ЦОР 5.а.2

СРБИЈА (2020)

ПОКАЗАТЕЉ А	Заједнички упис	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ В	Сагласност супружника	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ С	Наслеђивање	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ D	Алокација средстава	Није присутан
ПОКАЗАТЕЉ Е	Обичајни системи за посед над земљиштем	НП
ПОКАЗАТЕЉ F	Квоте у земљишном администрирању	Присутан
Висок ниво гаранција родне равноправности у власништву и/или контроли над земљиштем		4 показатеља присутна

БОСНА И ХРЕЦЕГОВИНА (2020)

ПОКАЗАТЕЉ А	Заједнички упис	Није присутан
ПОКАЗАТЕЉ В	Сагласност супружника	Није присутан
ПОКАЗАТЕЉ С	Наслеђивање	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ D	Алокација средстава	Није присутан
ПОКАЗАТЕЉ Е	Обичајни системи за посед над земљиштем	НП
ПОКАЗАТЕЉ F	Квоте у земљишном администрирању	Није присутан
Низак ниво гаранција родне равноправности у власништву и/или контроли над земљиштем		2 показатеља присутна

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (2020)

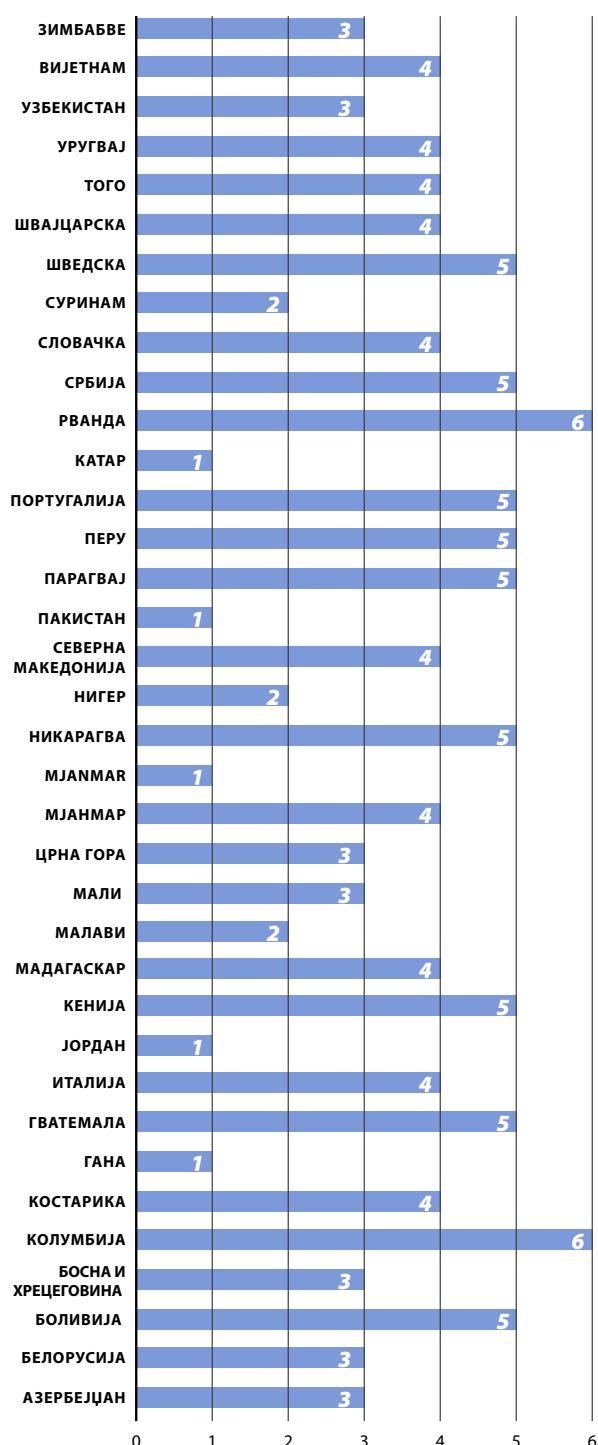
ПОКАЗАТЕЉ А	Заједнички упис	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ В	Сагласност супружника	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ С	Наслеђивање	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ D	Алокација средстава	Није присутан
ПОКАЗАТЕЉ Е	Обичајни системи за посед над земљиштем	НП
ПОКАЗАТЕЉ F	Квоте у земљишном администрирању	Није присутан
Средњи ниво гаранција родне равноправности у власништву и/или контроли над земљиштем		3 показатеља присутна

ЦРНА ГОРА (2020)

ПОКАЗАТЕЉ А	Заједнички упис	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ В	Сагласност супружника	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ С	Наслеђивање	Присутан
ПОКАЗАТЕЉ D	Алокација средстава	Није присутан
ПОКАЗАТЕЉ Е	Обичајни системи за посед над земљиштем	НП
ПОКАЗАТЕЉ F	Квоте у земљишном администрирању	Присутан
Средњи ниво гаранција родне равноправности у власништву и/или контроли над земљиштем		3 показатеља присутна

ГЛОБАЛНИ РЕЗУЛТАТИ ИЗВЕШТАВАЊА О ЦОР 2019/2020

Степен у којем правни оквир (укључујући и обичајно право) гарантује женама једнака права на власништво и/или контролу над земљиштем [1=најнижи; 6=највиши]

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ

Пратити напредак који је остварен од последњих процена и извештавања о ЦОР и припремити се за следећи период извештавања о ЦОР.

Увести дигиталне везе регистара ради поједностављивања рада и координације између јавних бележника и служби за упис права.

Изменити законску регулативу како би се обезбедило право удовца и удовице на доживотно коришћење породичног дома.

У земљама у којима закон регулише стварна права и обавезе ванбрачних партнера, омогућити идентификацију и регистрацију таквих права.

Подржати мерење и примену индикатора 5.a.1 ЦОР као би се омогућило да катастри непокретности прикупљају родно разврстане податке о власницима и другим носиоцима права на земљиште.

Националне јавнобележничке коморе би требало да наставе да подржавају дистрибуцију и примену национално усвојених „Регионалних смерница за јачање родне равноправности у јавнобележничким поступцима“ како би се разјасниле обавезе јавних бележника у вези са родном равноправношћу и ускладила јавнобележничка пракса.

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ДОБРЕ ПРАКСЕ НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

- **Родно разврстани подаци се генеришу из ИТ система за упис права и катастар на западном Балкану.**
- **Сагласност супружника је обавезна** за све трансакције са брачном имовином – супружници управљају и располажу брачном имовином заједнички и сагласно у Албанији, Србији, Северној Македонији, Црној Гори и на Косову*.
- **Уобичајени режим за непокретност стечену током законски успостављене споразумне заједнице (ванбрачне заједнице) је сувласништво или заједничко власништво** у Босни и Херцеговини, Црној Гори, Србији, Северној Македонији и на Косову*.
- **Заједнички упис земљишта у заједничком власништву супружника је обавезан или се подстиче економским олакшицама** у Албанији, Црној Гори, Северној Македонији и Србији.
- **Поједностављени поступак за заједнички упис оба супружника (заједничко власништво) по службеној дужности** на основу извода из матичне књиге венчаних и изјаве оба супружника за накнадни упис неуписаног супружника за непокретности стечене током брака у Србији од 08.06.2018.
- **Смањење накнаде за упис права уведено је у Србији** кроз подстицајну таксу у износу републичке административне таксе у износу од 3 ЕУР, у циљу подстицања повећања власништва и контроле на земљиштем од стране жена, у случајевима када су оба супружника/партнера уписана као сувласници на непокретности и за упис власништва за лица са инвалидитетом (Закон о републичким административним таксама у Србији).
- **Именована је институција која ће водити извештавање** о показатељу 5.а.2 ЦОР у Северној Македонији, Србији, Босни и Херцеговини и Црној Гори.
- **Мобилни центри за упис** су успостављени у Србији и Босни и Херцеговини, Република Српска.
- **У Албанији, Закон 111/2018 „о катастру“ прописује обавезан заједнички упис брачне имовине.** Након закона усвојена је Уредба бр. 1150 од 03.06.2019. којом се прописује поступак за исправљање података у евиденцијама непокретности у односу на одговарајући удео у власништву супружника када је целокупно власништво било уписано у корист само једног супружника.
- **Јавни бележници и Агенција за катастар непокретности организују отворене дане за пружање бесплатне правне и стручне помоћи грађанима** у Северној Македонији.
- **Матичне књиге и регистри непокретности су интероперабилни**, што омогућава поступке наслеђивања и преноса права у Србији, Албанији и на Косову*. Исто је планирано и у Босни и Херцеговини.
- **Пројекат је подигао свест** о користима уписа оба супружника у свим земљама западног Балкана.
- **Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању награда и накнада за јавне бележнике у Босни и Херцеговини, Република Српска** прописује попуст на накнаде јавних бележника кад супружници стичу брачну непокретност или врше њен пренос.
- **Косово* је усвојило Административну инструкцију (ГРК) бр. 02/2020 за упис заједничке непокретне имовине на име оба супружника** без накнаде. Заједнички упис се подстиче на основу економских подстицаја на Косову*, јер Агенција за катастар не наплаћује накнаде за упис ако оба супружника затраже заједнички упис.

*Помињање Косова се врши у складу са Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности.

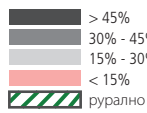
ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ЕФЕКАТ У БРОЈКАМА 2013 - 2019

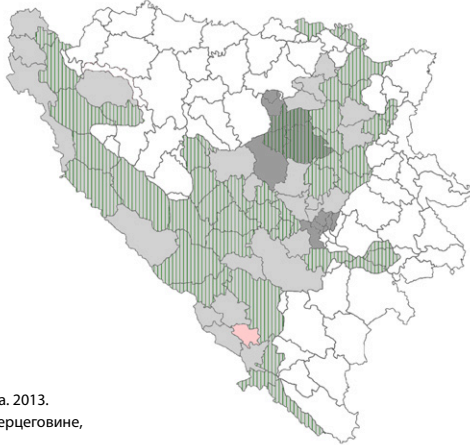
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА, ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, 2013

26,84% записа где су жене власници или сувласници

- 37,81% главни град Сарајево (највише)
- 20,17% општина Бузим (најмање)

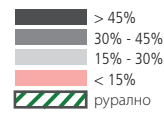
Федерална геодетска управа. 2013.
Мапа Федерације Босне и Херцеговине,
Босна и Херцеговина

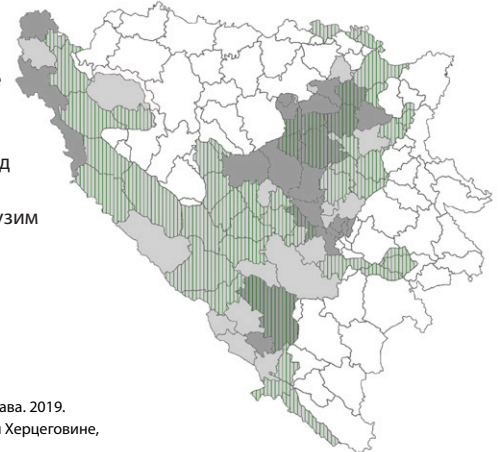
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА, ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, 2019

38,33% записа где су жене власници или сувласници

- 42,84% главни град Сарајево (највише)
- 20,23% општина Бузим (најмање)

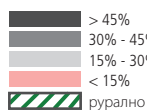
Федерална геодетска управа. 2019.
Мапа Федерације Босне и Херцеговине,
Босна и Херцеговина

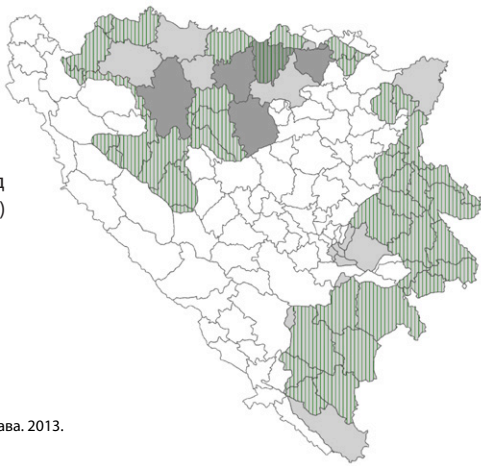
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА, РЕПУБЛИКА СРПСКА, 2013

29,97% записа где су жене власници или сувласници

- 33,20% главни град Бања Лука (највише)
- 19,46% општина Соколац (најмање)

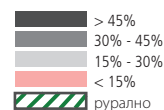
Републичка геодетска управа. 2013.
Мапа Републике Српске,
Босна и Херцеговина

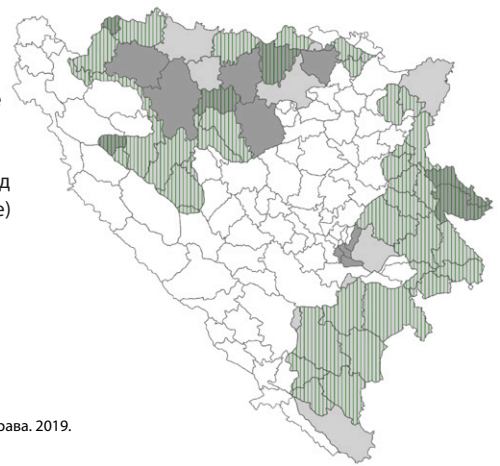
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА, РЕПУБЛИКА СРПСКА, 2019

33,83% записа где су жене власници или сувласници

- 34,58% главни град Бања Лука (највише)
- 22,23% општина Трново (најмање)

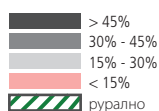
Републичка геодетска управа. 2019.
Мапа Републике Српске,
Босна и Херцеговина

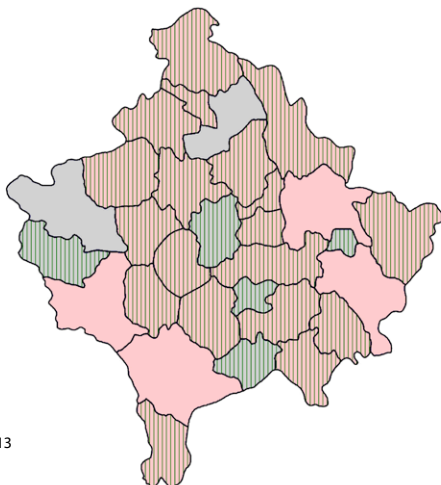
КОСОВО*, 2013

7,04% записа где су жене власници или сувласници

- 17,24% главни град Приштина (највише)
- 8% општина Глоговац (најмање)

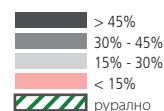
Агенција за катастар Косово. 2013.
Мапа Косова

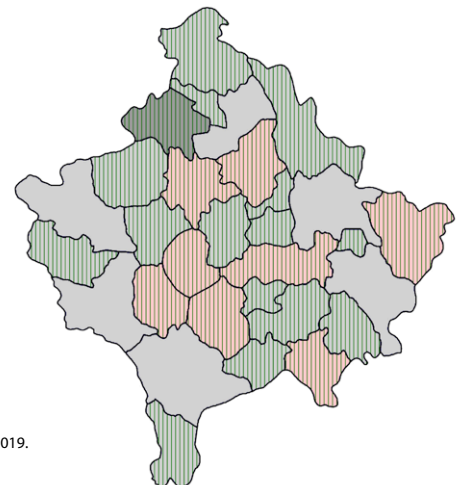
КОСОВО*, 2019

17,86% записа где су жене власници или сувласници

- 18,47% главни град Приштина (највише)
- 9,2% општина Малишево (најмање)

Агенција за катастар Косово. 2019.
Мапа Косова

*Помињање Косова се врши у складу са Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности.

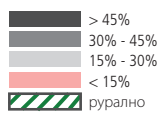
ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ЕФЕКАТ У БРОЈКАМА 2013 - 2019

ЦРНА ГОРА, 2013

25,99% записа где су жене власници или сувласници

- 31% главни град Подгорица (највише)
- 15% општина Рожаје (најмање)

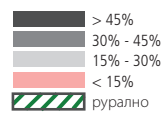

Управа за катастар и државну имовину. 2013.
Мапа Црне Горе

ЦРНА ГОРА, 2019

32% записа где су жене власници или сувласници

- 37% јужни део (највише)
- 24% северни део (најмање)

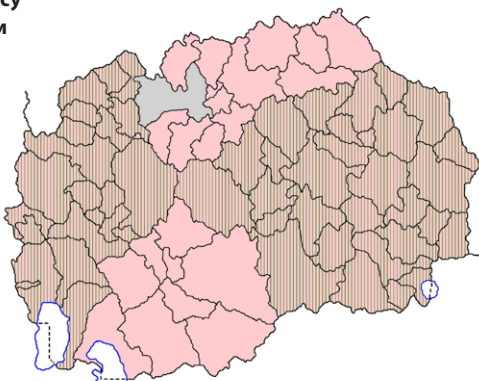
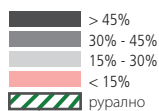

Управа за катастар и државну имовину. 2019.
Мапа Црне Горе

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, 2013

16,63% записа где су жене власници или сувласници

- 18% главни град Скопље (највише)
- 7% општина Полошка (најмање)

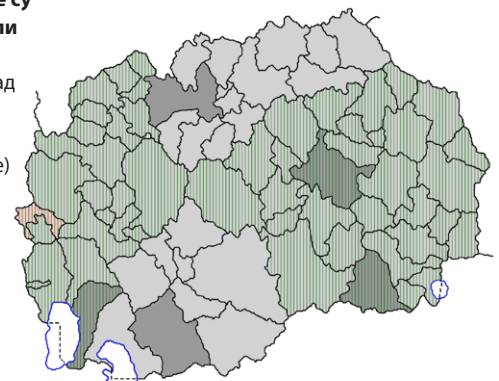
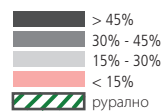

Агенција за катастар и некретнине. 2013.
Мапа Северне Македоније

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, 2019

27,27% записа где су жене власници или сувласници

- 34,01% главни град Скопље (највише)
- 13,96% општина Полошка (најмање)

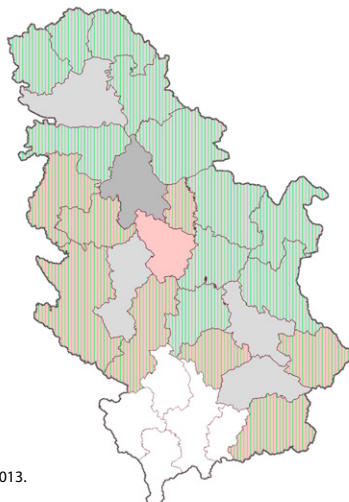
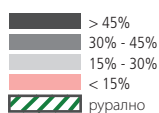

Агенција за катастар и некретнине. 2019.
Мапа Северне Македоније

СРБИЈА, 2013

31,73% записа где су жене власници или сувласници

- 35,72% главни град Београд
- 51,3% општина Стари Град (највише)
- 13,38% - општина Прешево

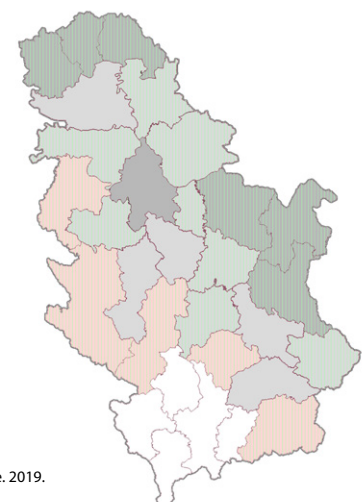
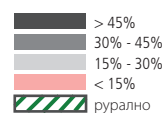

Републички геодетски завод Србије. 2013.
Мапа Републике Србије

СРБИЈА, 2019

35,50% записа где су жене власници или сувласници

- 39,47% главни град Београд
- 58,44% општина Ада (највише)
- 14,73% - општина Прешево

Републички геодетски завод Србије. 2019.
Мапа Републике Србије

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ЈАЧАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ У ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКИМ ПОСТУПЦИМА

ЗАЈЕДНИЧКА ПИТАЊА

- И даље постоји уочљива разлика између градских и сеоских средина, при чему су странке у градовима много боље упознате са својим правима и обавезама и правним последицама својих одлука него странке из сеоских средина.
- Одсуство законских решења којим се регулишу регистрација ванбрачних заједница, упис њихових имовинских права, као и пренос непокретности отежава јавним бележницима утврђивање и заштиту имовинских права партнера.
- Потребна је дигитализација докумената како би се омогућио приступ у реалном времену.
- Смернице треба да постану део програма обуке јавнобележничких приправника.
- Коморе играју важну улогу у усклађивању пракси тако што:
  - појашњавају нека од главних питања у вези примене закона;
  - организују обуке о родној равноправности; и
  - преносе информације Министарству правде и достављају доказе о правним празнинама и недоследностима.

Главна питања

Препоруке

Јавнобележничка комора: СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Ванбрачне заједнице:

Ванбрачне заједнице су признате, али не постоји законска обавеза њихове регистрације, што ствара тешкоће јавним бележницима приликом провере постојања таквих заједница.

- Електронско повезивање јавних бележника са Канцеларијом за управљање регистрима и Министарством унутрашњих послова.

Јавнобележничка комора: ЦРНА ГОРА

Ванбрачне заједнице:

Према закону, парови који живе у ванбрачним заједницама имају иста имовинска права као брачни другови, али не постоји законско решење којим се регулише регистрација ових заједница односно пренос имовинских права.

- Измена закона о упису у државни катастар ради појашњења поступка за упис имовинских права код ванбрачних заједница.
- Формирање регистра ванбрачних заједница.

Јавнобележничка комора: КОСОВО*

Ванбрачне заједнице:

Ванбрачне заједнице су признате, али њихова регистрација и пренос имовинских права нису регулисани правним оквиром. Приступ документима преко интернета:
Јавни бележници немају приступ матичним књигама нити катастарским евиденцијама.

- У законском оквиру појаснити статус ванбрачних заједница ради лакше евиденције и утврђивања права и обавеза који проистичу из ових заједница.
- Формирати регистар ванбрачних заједница који је у заједничком власништву брачних другова и партнера.

*Помињање Косова се врши у складу са Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности.

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

ЈАЧАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ У ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКИМ ПОСТУПЦИМА

Главна питања

Препоруке

Јавнобележничка комора: АЛБАНИЈА

Трансакције са пољопривредним земљиштем и поступак наслеђивања:

Расподела земљишта је извршена 1991. године на име носиоца домаћинства, а односила се на већи број чланова породице који су у августу 1991. били на његовој потврди о члановима породице. Потврда о непокретностима регистрована је само на име носиоца домаћинства, уз навођење облика сувласништва (пољопривредно домаћинство). Међутим, ови подаци од тада нису ажурирани. Јавни бележници треба да провере потврду о члановима породице из 1991. да би видели ко су чланови пољопривредног домаћинства, као и данашњу потврду о члановима породице, да би проверили да ли је пољопривредно домаћинство добило нове чланове. Осим тога, чланови пољопривредног домаћинства и даље имају права на земљиште чак и када закључе брак и напусте домаћинство, али јавни бележници не проверавају увек њихова права на земљиште приликом преноса земљишта.

- Ускладити правни оквир у Албанији са условима Европске потврде о наслеђивању, која је уведена на основу Уредбе о наследним стварима у ЕУ 650/2012 (која је ступила на снагу 2016. године). Организовати заједничке обуке јавних бележника и катастарских служби.
- Формирати техничку радну групу коју би чинили представници Јавнобележничке коморе, академске заједнице и практичара и која би радила на изналажењу решења за практичне проблеме и укључила се у пропагирање.

Јавнобележничка комора: БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Традиционална пракса:

Традиционална пракса и даље превладава у сеоским подручјима. Јавни бележници имају дужност за поуче странке о њиховим правима и правним последицама њихових одлука, чак и када су странке већ донеле одлуку пре доласка код јавног бележника.

Сагласност супружника за трансакције са земљиштем:

Сагласност супружника за трансакције које подразумевају брачну имовину није законска обавеза у Босни и Херцеговини.

- Смернице за јачање родне равноправности у јавнобележничким поступцима могле би да послуже као смернице дисциплинској комисији Јавнобележничке коморе у дисциплинским поступцима за утврђивање да ли је јавни бележник поступао са дужном пажњом када се ради о равноправности полова.
- Те смернице би могле да постану део програма обуке за јавнобележничке приправнике.
- Потребна је правна реформа да би се обавезно тражила сагласност супружника пре преноса непокретности.
- Измена закона да се обезбеди заједнички упис непокретности која је у заједничком власништву брачних другова и партнера.

Јавнобележничка комора: СРБИЈА

Ванбрачне заједнице:

Ванбрачне заједнице су признате, али не постоји законска обавеза њихове регистрације, што ствара тешкоће јавним бележницима приликом провере постојања таквих заједница.

Спровођење новог закона о обавезном заједничком упису:

Порески третман заједничке имовине брачних другова није регулисан ни законом ни подзаконским актима.

- Неки факултети планирају да уведу модуле о родној равноправности и осетљивим групама. То би требало да се прошири на целу земљу.
- Јачање сарадње са службама за упис права.
- Неопходна је измена пореских закона који регулишу порески третман заједничке имовине брачних другова а односе се на порез на имовину, порез на пренос апсолутних права, и повраћај ПДВ-а.
- Јачање правног оквира за ванбрачне заједнице доношењем упутства за евидентирање ових заједница. Формирање регистра ванбрачних заједница.

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ДАЉЕ ОД ЗАПАДНОГ БАЛКАНА: ЗАКОНСКЕ ПРОЦЕНЕ У РЕГИОНУ ЈУЖНОГ КАВКАЗА

Почетком 2019, владе Азербејдана, Јерменије и Грузије исказале су заинтересованост да спроведу преглед својих националних законских оквира у односу на показатеље за индикатор 5.a.2 ЦОР. На основу ове успешне сарадње на западном Балкану, ФАО и ГИЗ су проширили своје партнерство на регион јужног Кавказа како би се омогућило извештавање о индикатору 5.a.2 ЦОР.

1. Презентација ЛАТ и методологије за извештавање о ЦОР за представнике националних институција за земљишну администрацију и завода за статистику, организација које учествују у подстицању родне равноправности и друге релевантне заинтересоване стране

Ове радионице су пружиле прилику да се процени остварени напредак и кораци које су владе ових земаља предузеле на јачању родне равноправности, како у законима, тако и у пракси. Иако су све три земље усвојиле стратегију за родну равноправност и покренуле правну реформу, учесници су идентификовали већи број културолошких и административних баријера које још увек стоје на путу постизања родне равноправности у власништву и контроли над земљиштем. Разговори су пружили добру основу за детаљну анализу политичког и правног оквира у односу на показатеље за индикатор 5.a.2 ЦОР и за подстицање дискусија на националном нивоу о политичким, административним и законским опцијама које су доступне за брже постизање родне равноправности у пракси.

2. У сарадњи са релевантним националним институцијама, идентификовање тимова националних правних експерата са искуством у области стварних права и људских права

Ови стручњаци су обучени за коришћење алата и примену методологије оцењивања како би се осигурала доследност у прегледу националних правних оквира. Током периода од 20 дана прикупљали су све релевантне инструменте, укључујући политике, нацрте политика, законе, нацрте закона и прописа, и прегледали ова документа како би утврдили да ли су показатељи интегрисани у правни оквир или су у поступку интегрисања кроз доношење мера политике или законску реформу. Резултати процена потврђују да, иако постоје неке законске гаранције родне равноправности у власништву и/или контроли над земљиштем, државе у региону треба да наставе са напорима да постигну виши ниво гаранција и обезбеде да мушкарци и жене у пракси имају једнаку корист од заштите коју њиховим имовинским правима пружа закон.

3. Презентација резултата и валидација

Резултати су презентовани почетком 2020. године на националним радионицама у Азербејдану и Грузији. Национална радионица која је планирана у Јерменији одложена је због пандемије ЦОВИД-19.

Радионица у Азерији

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ НАД ЗЕМЉИШТЕМ

РЕЗУЛТАТИ ЛАТ-А

ЛАТ ИНДИКАТОР		Јерменија	Азербејџан	Грузија
18(a)	Заједнички упис земљишта је обавезан или се подстиче за брачне партнере	0	0	0
18(b)	Заједнички упис земљишта је обавезан или се подстиче за ванбрачне партнере	0	0	0
17(a)	Сагласност супружника је неопходна за трансакције са земљиштем	2	2	0
17(b)	Сагласност партнера је неопходна за трансакције са земљиштем	0	0	0
20(a)	Једнака права удоваца и удовица односно партнера на удео у имовини супружника	2	2	2
21(a)	Једнака права удоваца и удовица односно партнера на доживотно право коришћења породичног дома	2	0	0
22(a)	Једнака права наслеђивања за синове и ћерке	2	2	2
22(b)	Једнаки удели у наслеђивању за синове и ћерке	2	2	2
9	Алоцирани су финансијски ресурси за повећање власништва и контроле над земљиштем од стране жена	0	0	0
10	Утврђене су квоте за учешће жена у институцијама за управљање земљиштем и земљишну администрацију.	0	0	0

ЛАТ МЕТОДОЛОГИЈА

- 0 показатељ не постоји

- 0.5 развија се политика која обухвата показатељ

- 1.5 политика која обухвата показатељ је успостављена

- 1 политика која обухвата показатељ је успостављена

- 1.5 нацрт законске регулативе (закон или слично) садржи индикатор

- 2 показатељ постоји у основном закону

- 3 показатељ постоји у секундарној регулативи

- НП показатељ није применљив

ПОСТИЗАЊЕ ИНДИКАТОРА 5.a.2 ЦОР НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И ШИРЕ

ПАРТНЕРСТВА ЗА РОДНУ
РАВНОПРАВНОСТ У
ВЛАСНИШТВУ И КОНТРОЛИ
НАД ЗЕМЉИШТЕМ

2022

Називи и презентација садржаја у овој публикацији не имплицирају исказивање било ког мишљења у име Организације за храну и пољопривреду Уједињених нација у вези са правним статусом било које земље, територије, града или области или њихових институција или у вези са разграничењем или утврђивањем граница. Испрекидане линије на картама представљају приближне граничне линије за које можда још увек не постоји потпуна сагласност.